

MAAS EN SWALMDAL

1985 2

Arneul Lormoas '83

Heemkunde Vereniging
Beesel/Reuver/Belfeld/Swalmen

Opgericht 24 oktober 1980

**MAAS
EN
SWALMDAL**

3e jaargang
nr.2 1985

REDAKTIE

PAUL BLOEMEN
JAN GEERLINGS
LOE GIESEN

TYPEWERK

MIA DORSSERS

REDAKTIE-ADRES

WITTEBERGSTRAAT 54

BEZORGERS

SWALMEN - BEESEL
JAN GEERLINGS

REUVER
WILLY V.D. ENG

BELFELD
TWAN ERNST

Inhoud

Van de redactie	blz. 17
Programma	blz. 18
Heemkundig allerlei	blz. 19
Archeologie	blz. 20
Dialektologie	blz. 22
Historie	blz. 23 t/m 28
Excursie	blz. 28 t/m 30
Jaarboek 1984	blz. 31 t/m 34
Genealogie	blz. 35

Van de redactie

Het verheugt ons zeer, dat wij u kunnen meedelen, dat de redactie onlangs met twee personen werd uitgebreid.

Loe Giesen en Mia Dorssers uit Reuver zullen voortaan meewerken aan de tot standkoming van dit verenigingsblad.

Met de komende zomer voor de deur is het wellicht nog wat vroeg om reeds over het najaar te spreken.

Toch willen wij u erop wijzen, dat onze vereniging op 24 oktober a.s. vijf jaar bestaat. Een moment om dan toch even bij stil te blijven staan, de afgelopen vijf jaar nog even te overdenken en dan weer stilaan te mijmeren over de toekomst.

In dit kader wijzen we op de vele ideeën die er binnenshuis nog liggen en zoals die buitenshuis aan ons zijn kenbaar gemaakt.

In het redactionele vlak gaan we weer vol vertrouwen de toekomst tegemoet en wij hopen spoedig weer de nodige kopij tegemoet te zien.

Tot schrijfs!

de redactie.

Programma

13 juli t/m 25 aug:

- Zomervakantie (ons verenigingslokaal " de Schakel " is dan gesloten.)

15 sept : - Excursie op zondagmiddag naar het kasteel van Kessel.
Vertrek per fiets om 13.30 uur op de Markt te Reuver.
Om 14.00uur is er een ca. 1 uur durende rondleiding door dhr Ton Hendriks

6 okt : - Herfstwandeling samen met het IVN

7 en 21 okt./ 4 en 18 nov:

- Curcus genealogie voor beginners in " de Schakel " te Reuver door dhr. Theo Derks.

28 okt : - Najaarsledenvergadering

.. okt : - Lezing over boerderijen samen met de Milieu en Heemkunde Vereniging Swalmen (MHVS)

.. nov : - Lezing over volkskunde door dhr. Walraven, samen met de MHVS.

10 dec : - Lezing archeologie door drs. N.Arts over het jong Paleolithicum en vroeg Mesolithicum.
Deze lezing wordt gehouden samen met de Archeologie Vereniging Limburg en de MHVS, in zaal 2 van het gemeenschapshuis " de Schakel " te Reuver, aanvang 20.00 uur.

(Zie regionale dag- en weekbladen voor verdere informatie over deze activiteiten.)

Heemkundig allerlei

WANDELFOLDER:

In het voorjaar van 1986 willen we samen met het IVN, VVW en de gemeente Beesel een wandelfolder uitbrengen.

Een plan hiervoor is reeds opgesteld. Mensen die mee willen werken aan de uitvoering hiervan kunnen zich opgeven bij dhr. Wiel Luys, Wildenkamp 36, Reuver, tel. 04704-3098.

SCHENKING:

Van de gemeente Beesel heeft de vereniging materiaal gekregen, dat afkomstig is van de voormalige klei-industrie Janssen-Willemsen B.V. te Reuver.

SUBSIDIE:

- Van de gemeente Belfeld ontvangen we in 1985 max. f 429,78 subsidie over een eventueel tekort.
- In de ontwerpsubsidieverordening van de gemeente Beesel zijn wij ondergebracht onder de educatieve instellingen en ontvangen dan in 1986 20 cent per inwoner van de gemeente Beesel aan subsidie.
In 1985 ontvangen we max. f 2001,--
- Van de gemeente Swalmen ontvangen we over 1985 f 345,-- subsidie.

Archeologie

Archeologisch onderzoek op de Everskamp nabij

" De Lommerbergen " .

Zoals U al in ons info-blad no. 1 van dit jaar heeft kunnen lezen hebben we met onze archeologische werkgroep een proefopgraving verricht op het perceel genaamd de Everskamp nabij bungalowpark " De Lommerbergen ". Hierbij kwam er zeer interessant vroeg Middeleeuws materiaal te voorschijn (6e eeuw) evenals Romeins bouw materiaal en aardewerk. Vooral het Merovingische materiaal is zo interessant dat voortgezet onderzoek naar de archeologische kontekst op zijn plaats zou zijn. Ook al vanwege het feit, dat dit terrein als enclave binnen het bungalowpark niet lang in deze toestand zou voortbestaan en wellicht in de toekomst bij het bungalowpark getrokken zou worden. Navraag bij de eigenaar leerde ons dat voorlopig het land braak zou blijven liggen en niet verkocht zou worden.

Om niet voor verrassingen te worden geplaatst werd voor de maand april een onderzoek gepland, waarbij in eerste instantie zelfs een veldtechnicus van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek aanwezig zou zijn.

Er werd contact opgenomen met de eigenaar die ons zijn toestemming gaf om ter plaatse een opgraving te doen.

Begin april werd het terrein i.v.m. de voorbereidingen voor de opgraving bezocht. Wie schetst onze verbazing, toen bleek dat men bezig was om over het perceel een weg aan te leggen. Zou het terrein dan inmiddels alsnog verkocht zijn ? Navraag bij de eigenaar met wie we de afspraken hadden gemaakt leerde ons dat dit inderdaad het geval was.

Zo ging in onze gemeente weer een bijzonder archeologisch terrein naar de knoppen. Helaas zullen we nooit precies te weten komen welke activiteiten

zich hier in de 6e eeuw na Chr. hebben afgespeeld.

Voor de gemeente Beesel was dit vondstmateriaal enig in zijn soort. Onze conclusie is dan ook dat blijkbaar zakelijke belangen nog steeds moeilijk wijken voor cultuur-historische belangen. En dan in een geval, waarbij dit niet zo had hoeven te zijn.

Als aanvulling op het vorige artikel hierover kunnen we melden, dat de stempel op het voetstuk van het t.s. bord niet TATERA, maar TARRA is, en gedateerd moet worden als eind 2e eeuws.

Uit de inhoud van de kuil zijn bij het vorige onderzoek ook enkele monsters genomen, die onderzocht werden op hun fosfaatgehalte. Bij dit onderzoek bleek, dat met name de lichte delen van de vulling erg rijk aan fosfaat waren. Blijkbaar is in de Merovingische periode deze kuil dan ook gebruikt als afvalkuil.

Wiel Luys

PRINSENDIJK.

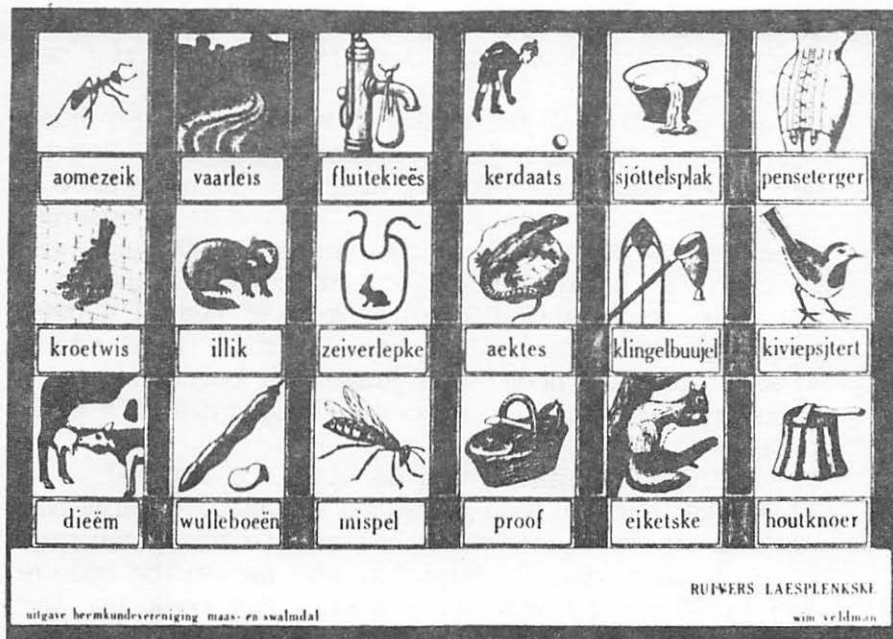
De Heemkundevereniging heeft het gemeentebestuur van Beesel verzocht de Prinsendijk in de gemeente Beesel te behouden in zijn huidige toestand. Deze weg is van oorsprong een Romeinse weg. Een gedeelte van deze weg is verhard met asfalt. Op het overige gedeelte is stolgrind aangebracht.

In het programma van de landbouwwegen heeft de gemeente Beesel inmiddels besloten de Prinsendijk niet te verharden vanwege het aantrekken van meer verkeer.

Mede door zijn archeologische waarde zal deze weg zijn huidige toestand blijven behouden, conform ons verzoek.

Dialektologie

RUIVERS LAESPLENKSKE.

Naar aanleiding van ons eerste lustrum op 28 okt. a.s. geeft de vereniging bovenstaand "Ruivers laesplenkske" uit. Het is vergelijkbaar met het "Aap, Noot, Mies" van de eerste klas van vroeger, maar dan in het Reuvers dialect.

Het ontwerp is van dhr Wim Veldman. Het wordt een kleurenafdruk van 20 x 28 cm op hout en gaat f 12,50 kosten.

Iedereen kan hierop inschrijven via onze secretaris dhr Jan Geerlings, tel. 04704-3127.

Historie

Veertig jaar bevrijding van Reuver en Beesel.

De Heemkunde vereniging "Maas- en Swalmdal" heeft in de afgelopen maanden duidelijk aan de weg getimmerd.

Op een waardige wijze hebben Beesel en Reuver hun bevrijding, veertig jaar geleden, herdacht. Voor een groot gedeelte tekende hiervoor de heemkunde vereniging "Maas- en Swalmdal". Wij halen nogeens even de tentoonstelling "Reuver en Beesel 40jaar bevrijd" in herinnering. Deze tentoonstelling in het gemeentehuis te Reuver trok maar liefst 4.000 bezoekers. Verheugend was het dat zich onder deze 4.000 bezoekers nogal wat jeugdigen bevonden. Ook deze groep heeft de tentoonstelling duidelijk aangetrokken.

Niet minder succesvol was de uitgifte van het boek "De laatste loodjes wogen zwaar...". Ruim een week na de aanbieding van het eerste exemplaar aan burgemeester Drs. C. Nuytens, was de eerste oplage van 1.270 exemplaren uitverkocht. Het boek is intussen herdrukt.

Praten wij over het boek, dan heeft de uitgifte hiervan nogal voor een sneeuwbaaleffect gezorgd. Voor de samenstelling van dit boek moest veel snuffelwerk gedaan worden in de archieven. Ook werd hierbij dankbaar gebruik gemaakt van dagboeken uit de tweede wereldoorlog.

De Reuverse mevrouw Stien Gelissen-Berden is ons bij het naspeurwerk erg behulpzaam geweest. Zij bezocht o.a. archieven in Drente om er gegevens uit te zoeken over de evacuatielijd.

Naar het noorden.

Uit dankbaarheid voor de medewerking werd naderhand een boek aan een aantal gemeenten gegeven. Maar.... op verzoek van de betreffende gemeente-

besturen werd hieraan een beetje een officieel tintje gegeven. De schrijver van het boek ontving van de gemeente Meppel en Hoogeveen en naderhand ook van De Wijk een uitnodiging om het boek persoonlijk te komen aanbieden.

Op 11 april 1985 stonden de deuren van het gemeentehuis in Meppel ver open. Burgemeester van der Noordt en diens collega uit De Wijk ontvingen een gezelschap uit Reuver voor de officiële aanbieding van het boek. Het werd een bijeenkomst met over en weer grote hartelijkheid en waarbij ook ruim de gelegenheid bestond om de dank nogmaals over te brengen van de evacués die tijdens de laatste maanden van de tweede wereldoorlog in en rond Meppel verbleven. Ook werd een door het gemeentebestuur van Beesel geschonken vaas aangeboden.

Dezelfde dag, 's avonds, werden wij ontvangen in Hoogeveen.

Op het grote Mauritsplein werd een bevrijdingsbijeenkomst gehouden. Ondanks het bar slechte weer, waren op dit plein veel Hoogeveense mensen bijeen gekomen. Een tiental muziek- en tamboerkorpsen kwamen vanuit alle hoeken van Hoogeveen naar dit Mauritsplein. Bij de vele vlaggen die er wapperden, ontbrak de Limburgse vlag niet. Tijdens deze bijeenkomst mocht ons gezelschap op het podium niet alleen het boek aanbieden aan burgemeester Faber en daarbij ook de naam van de heemkunde-vereniging uitdragen, maar tevens een vaas aan het gemeentebestuur en uiteraard de dank van al onze evacués. Een fijne, indrukwekkende bijeenkomst, tijdens welke zelfs door twee muziekkorpsen het Limburgs volkslied werd gespeeld.

Ontvangst bij Commissarissen.

Onze burgemeester Drs. C. Nuytens had intussen de Commissarissen van de Koningin in Friesland en Drente laten weten, dat de gemeente Beesel, na veertig jaar, nogeens graag de dank wilde komen uitspreken voor de opvang destijds van Reuverse en Beeselse evacués.

"Reuver en Beesel" waren welkom! Heel erg welkom zoals op 1 mei 1985 bleek. Burgemeester Nuytens had een delegatie samengesteld, die hem naar de twee noordelijke provincies zou vergezellen. Een delegatie van inwoners van Beesel en Reuver.

Ook nu ging het boek "De laatste loodjes wogen zwaar...." mee en bood de burgemeester dit op de provinciehuizen in Leeuwarden en Assen aan de Commissaris van de Koningin aan, evenals een keramische vaas en documentatie van de gemeente. Deze presentjes werden door burgemeester Nuytens met hartelijke dankwoorden namens de evacués uit Reuver en Beesel onderstreept. Op de route naar de twee provinciehuizen werden ook nog een drietal families in Drente en Friesland bezocht, waar evacués destijds maanden lang waren ondergebracht. Ook hier een zeer hartelijk weerzien!

Dit was niet alleen een goed en fijn idee van onze burgemeester om namens 12.000 inwoners zo attent te zijn om de grote dankbaarheid te uiten, maar voor de Reuvers en Beeselse delegatie werd het tevens een onvergetelijke dag. Zowel de noordelijke als de regionale pers uit Limburg schonken nogal wat aandacht aan deze bezoeken.

Intussen blijkt er, vooral in Drente, veel belangstelling te bestaan voor het boek "De laatste loodjes wogen zwaar....". Van sneeuwbaaleffect gesproken.....!

Sjra Vintcent.

Tijdens de bevrijdingsfeesten (in stromende regen) op 11-04-1985 op het Mauritsplein in Hoogeveen, overhandigde Sjra Vintcent het boek "De laatste loodjes wogen zwaar...." aan burge-meester Drs. Sytse Faber van Hoogeveen.

Naast Sjra, zijn echtgenote en in het midden mevrouw Stien Gelissen-Berden uit Reuver, momenteel woonachtig in Zwartsluis. Op de achtergrond wappert de Limburgse vlag.

OUDE LANDKAARTEN EN BESCHRIJVINGEN.

Drabben valderen, Cornelistoren, Moesberchsgoedt, Plaetserhoff, De Lurmen, Blanckwater, In 't Vossehol. Wat zeggen deze plaatsnamen ons nog? Voor de meesten klinken zij als nieuw in de oren, en als ze al bekend zijn, is vaak de ligging een raadsel. Toch waren deze benamingen voor onze voorouders gemeengoed. Maar de Kromstraat werd Kerkstraat, Wolfsladder werd Eiermarkt, Michelshof werd Jagershuis. En ook nu nog verdwijnen of veranderen allerlei aanduidingen.

Toen ik, via het foto-archief, in aanraking kwam met oude kaarten of fragmenten daarvan, was er al snel het plan om deze informatie te bundelen op een aantal 'verzamelkaarten'. Zo konden bijv. alle gegevens van de 13 deelkaarten van landmeter Smabers (1781) samengebracht worden op een enkele kaart.

Bovendien leek het me, gezien tegenstrijdige informatie op diverse kaarten, wenselijk om (o.a. aan de hand van luchtfoto's en door vergelijken met andere kaarten en historische bronnen, aangevuld door veldwerk), deze kaarten allemaal op eenzelfde schaal te brengen. Enkele uren achter de vergroter maakten namelijk al snel duidelijk dat eenvoudige projectie niet of nauwelijks mogelijk was door afwijkende proporties. Om, zoals zovelen voor mij, te volstaan met 'eenvoudig' overtekenen, leek me niet zinvol. Zo is bijv. de kaart van landmeter Mulier uit 1662, met uitzondering van het grensgebied Swalmen-Beesel, dermate onvolledig en onbetrouwbaar (waarmee beslist niet gezegd wil zijn dat deze kaart niet waardevol is!), dat de inhoudelijke waarde m.i. vrij gering is. Toch moet het, met behulp van 17de eeuwse bronnen, ook mogelijk zijn om van deze periode een beter beeld te krijgen wat betreft verspreiding en benamingen van bebouwing en percelen.

Aangezien een goede bekendheid met het terrein voor mij een absolute voorwaarde was en is voor

zo'n projekt, heb ik me beperkt tot de gemeente Beesel. Intussen is een ' alternatieve Smaberskaart ' met aanvullingen en wijzigingen schaal 1 : 10.000 in een vergevorderd stadium, terwijl ook het beeld van de gemeente Beesel in de 17de eeuw steeds concretere vormen aanneemt.

Er zijn echter nog zoveel hiaten (vermeldingen van boerderijen of stukken land zonder absolute of relatieve plaatsomschrijving), dat ik middels dit stukje een oproep doe aan alle leden die over dit soort gegevens beschikken. Hierbij gaat het dus uitdrukkelijk niet om de geschiedenis van het pand, doch slechts om de naam of ligging!

Een aan de hand van deze informatie gereconstrueerde kaart van de gemeente Beesel zou m.i. een hoop werk van individuele leden die ieder voor zich werken, besparen.

Hebt u informatie, wilt u met iets dergelijks van start in een van de buurgemeenten, bent u misschien zelfs met eenzelfde onderwerp bezig, of wilt u alleen maar kwijt dat mijn opzet niet haalbaar is, neem dan een kontakt op.

Bij voorbaat dank. .

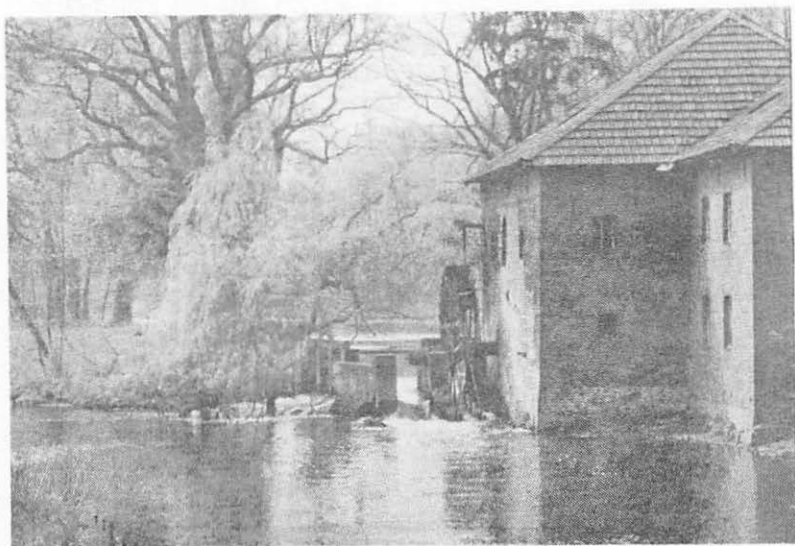
Loe Giesen.

NAAR DE BRONNEN VAN DE SWALM.

Circa 90 belangstellenden namen op zondag 21 april deel aan de excursie naar de bronnen van de Swalm. Deze dagtocht werd in samenwerking met de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen georganiseerd. Zo groot was de belangstelling, dat diverse gegadigden moesten worden teleurgesteld.

Gewapend met de nodige informatie passeerden twee volle bussen de grens. Waar nodig werden deze gegevens aangevuld door Geer Selen op cultuur-historisch

Excursie

Brempter Mühle

gebied en door Donné Cruysberg waar het om flora en fauna ging.

Een blik op de route kaart leerde al snel dat de bronnen van het riviertje, waaraan onze vereniging een gedeelte van de naam ontleend, slechts enkele tientallen kilometers van het eerste opstappunt Belfeld verwijderd liggen, en dus ook op eigen gelegenheid te bereiken zijn voor iedereen die dit uitstapje gemist heeft.

De gekozen weg voerde langs enkele van de eens talrijke watermolens, soms door kanalisatie van de Swalm in onbruik en verval geraakt, maar, bijvoorbeeld bij de Schrofmmühle bij Wegberg, ook soms prima intact.

Hoewel de buitenkant van een watermolen voor de meesten niet onbekend was, maakte de oerkracht van het water dat werd losgelaten op het raderstelsel van deze molen toch nog veel indruk. Op

zo'n moment is het extra te betreuren dat de diverse watermolens in het werkgebied van onze vereniging, zoals de molens van Swalmen, Ronckenstein en Maalbeek, niet alleen hun functie, maar bovendien een niet onbelangrijk onderdeel, namelijk het schoepenrad, uiteindelijk zo bepalend voor het beeld van een watermolen, verloren hebben.

Uiteraard werd in het Swalmdal niet enkel gemalen. Ook de vlasteelt bepaalde vroeger een groot deel van het landschap en het dagelijkse leven van de bevolking.

In het vlasmuseum in Beeck, waar het kasteel deed denken aan Nieuwenbroeck, vertelde de heer Schmitz in uitstekend verstaanbaar 'Grensduits' de functie en werking van de vele voorwerpen die gebruikt werden voor de bewerking van dit nage-noeg verdwenen gewas.

Al ontbrak vlas tijdens de wandelingen, de aanwezigheid van een gevarieerde flora, waaronder broekbosbessen en bosannemonen - overigens ook elk voorjaar te bewonderen nabij Baxhof - compenseerde dit gemis ruimschoots. Voor het geoefende oor waren er tijdens de wandelingen diverse weinig voorkomende vogels te horen.

Zij die geïnteresseerd waren in kerkgeschiedenis kwamen in de Kapel ander Heide in Elmpst en bij de Brempter kapel aan hun trekken.

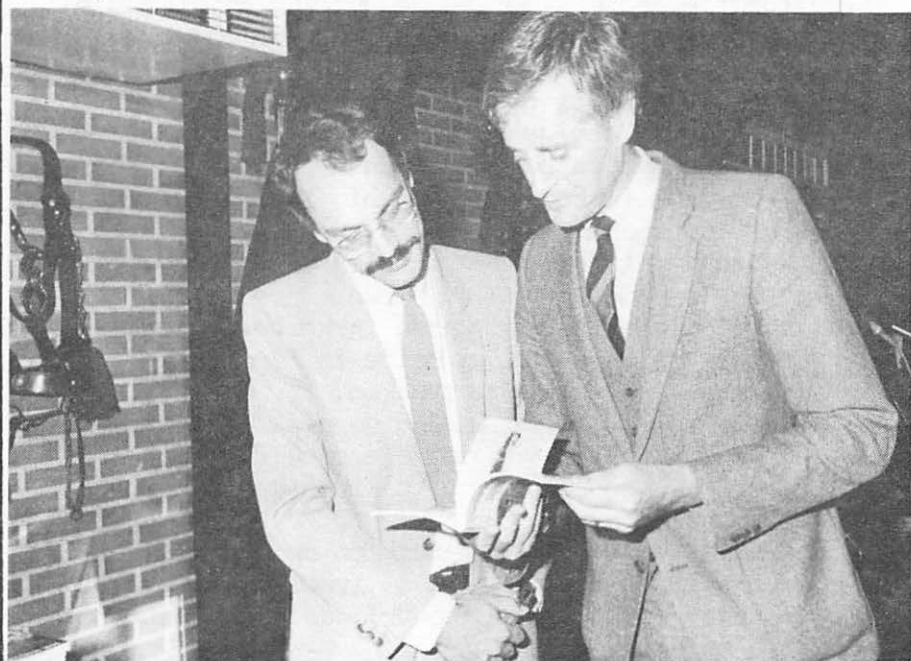
Uiteraard werd ook de inwendige mens niet vergeten; velen maakten van de gelegenheid gebruik om kennis te maken met de culinaire aspecten van de Swalmfauna.

Iets later dan gepland bereikten de bussen het eindpunt Tüschbroich met de imposante motte, een kunstmatige kasteelheuvel, met daarnaast het latere kasteel.

Gelukkig bleven de weergoden de deelnemers gunstig gezind, zodat iedereen, inclusief de organisatie, terug kan kijken op een geslaagde dag.

Jaarboek 1984

Op donderdag 30 mei j.l. werd in cafézaal "De Paerssijtal" te Offenbeek, het eerste exemplaar van het 4e jaarboek overhandigd aan burgemeester drs. C.A.C.M. Nuytens van Beesel. Bijna 60 genodigden en leden van onze vereniging woonden deze, inmiddels tot een gezellige en sfeervol uitgegroeide, presentatie bij. De voorintekening van het 4e jaarboek werd een groot succes, dankzij ruim 600 intekeningen. De oplage werd verhoogd naar 1.300 exemplaren. Het hoofdartikel was gewijd aan Belfeld tijdens de laatste maanden van de Tweede Wereldoorlog, geschreven door Herm Verlaek. Ongetwijfeld moet

Voorzitter Wiel Luys (links) heeft zojuist het eerste exemplaar van jaarboek 4 (1984) overhandigd aan burgemeester Nuytens van Beesel.

Intense aandacht voor het nieuwe jaarboek.
V.l.n.r. burgemeester Peters van Belfeld, pastoor
Debets van Beesel, en regio directeur Rabo-bank
Limburg-Brabant dhr. Joosten.

dit burgemeester Peters van Belfeld goed gedaan hebben want bij de uitreiking van het 2e jaarboek destijds in Belfeld, deed hij een oproep voor het vastleggen van de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog. "De mensen die hierover veel kunnen vertellen, leven nu nog!" zei hij toen.

Voorzitter Wiel Luys onderstreepte in zijn openingstoespraak het grote belang van de jaarboeken voor de regio en dankte tevens de gemeentebesturen voor de toegekende subsidies voor het vele werk dat de heemkundevereniging in Swalmen, Beesel en Belfeld verricht.

Ook sneed hij het ongetwijfeld grootste probleem

aan, dat we tot nu toe nog steeds hebben; n.l. het gebrek aan een eigen en toepasselijk verenigingsgebouw c.q. ruimte.

Burgemeester Nuytens in zijn toespraak onderkende het probleem terdege en sprak de hoop uit dat er spoedig een oplossing in deze gevonden mag worden.

Nuytens had veel waardering voor Heemkunde Vereniging "Maas- en Swalmdal", welke vereniging met een "bescheiden subsidie toch bijzonder actief is"

Om meer subsidiënten in "huis te halen", pleitte hij voor de oprichting van een Maas-academie.

(Over dit punt in de volgende uitgave een verslag). Nuytens was evenals de vele genodigden unaniem van mening dat er wederom een fraai en belangrijk boekwerk was gepresenteerd, en was

Veel belangstelling in "de Paerssijtal". Voorste rij v.l.n.r. burgemeester Boots, wethouder van Heesch en gem. sekretaris Slabbers van Swalmen, en de wethouders van der Linden en van Cleef van Belfeld.

vol lof over de jaarboekredactie alsook de scribenten die enorm veel werk moesten hebben verzet. Het officiële gedeelte werd besloten met de vertoning van de film "Steijl en zien Kaetelgerich" (1982), vervaardigd door de Filmgroep Beesel.

(tekst Frans Geerlings/foto's Peter Bors)

Cursus genealogie

OPZET:

Deze cursus wordt georganiseerd door de Heemkunde vereniging Maas en Swalmdal om beginners die hun stamboom willen gaan onderzoeken op weg te helpen, maar ook om gevorderden verder te helpen.

LESDATA:

7 okt. 21 okt. 4 nov. 18 nov.

LESTIJDEN:

maandagavond van 20.00 tot 21.30 uur.

PLAATS:

Lokaal 4 van het gemeenschapshuis "de Schakel" te Reuver.

CURSUSLEIDER:

Theo Derks.

INSCHRIJVING:

Vóór cursusbegin door overmaking van cursusgeld op: RABO rekening nummer 10.53.12.827 of GIRO nummer 4210072 t.n.v. Heemkundevereniging Maas en Swalmdal onder vermelding van: cursus genealogie.

CURSUSGELD:

f15,- voor niet-leden.

f 9,- voor leden.